

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915.

Första kammaren.

Nr 81.

Lördagen den 22 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 9,15 f. m.

Justerades protokollen för den 16 och 17 i denna månad.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 26 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen i anledning av herrar Ekmans samt Åkerlindhs och Johansons i Huskvarna ifrågavarande motioner må för år 1916 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett extra anslag å fjärde huvudtiteln av 10,000 kronor, att tilldelas centralstyrelsen för Förbundet soldaternas vänner för att emot redovisningsskyldighet användas till förbundets verksamhet, på villkor, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att icke bifalla herrar Ekmans samt Åkerlindhs och Johansons i Huskvarna ifrågavarande motioner.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 94;

Nej — 39.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollutdrag, nr 508, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 82 ja och 119 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 176 ja och 158 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bankoutskottet i dess memorial nr 25 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen, i anledning av förevarande motion, må medgiva, att professorn vid universitetet i Lund J. E. Lehmann må från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådda 65 år erhåller avsked från sin professorsbefattning, å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådan fyllnad i den honom enligt vederbörande pensionslag tillkommande pension, att pensionen jämte fyllnadsbeloppet uppgår till 5,600 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren avslagit såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 101;

Nej — 33.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 509, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 78 ja och 131 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 179 ja och 164 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 22 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att herr Röings förenämnda motion, II: 24, om upphävande av tullen å smör, icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att naturligt smör skall åtnjuta tullfrihet och att till följd därav rubriken nr 138 i gällande tulltaxa skall erhålla följande ändrade lydelse:

Smör:

138. naturligt ..... *fritt*.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 43.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 510, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 107 ja och 104 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 196 ja och 147 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bankoutskottet i dess memorial nr 35 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med första kammaren, vill att bandirektören vid statens järnvägar Frits Bernhard Hugo Santesson må från och med månaden näst efter den, under vilken avsked från bandirektörsbefattningen varder honom beviljat, under sin återstående livstid, utöver den pension, vartill han enligt lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar är vid avskedstagandet berättigad, tillika av trafikmedel uppbära en årlig fyllnads-pension till belopp av 773 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren bifallit utskottets hemställan och således medgivit, att bandirektören vid statens järnvägar Frits Bernhard Hugo Santesson må såsom tjänstår för erhållande av pension enligt lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar tillgodoräkna sig de år, under vilka han efter avsked från sin anställning såsom baningenjör vid statens trafikerade järnvägar tjänstgjort vid statens järnvägsbyggnader, dock under villkor att han erlägger ett belopp, motsvarande vid inbetalningen värdet av de ytterligare avgifter för egen pensionering, som ålegat honom, därest han under nämnda år kvarstått i sin baningenjörsbefattning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;

Nej — 46.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 511, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 45 ja och 166 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 137 ja och 212 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 89 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må för inköp av egendomarna Säby, Bög, Knista och Väsby med underlydande fastigheter jämte annan mark för utökning av Järvafältet bevilja ett anslag under fjärde huvudtiteln av 1,300,000 kronor och därav på extra stat för år 1916 anvisa ett belopp av 768,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1915 förskjuta erforderligt belopp, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren avslagit Kungl. Maj:ts förslag om inköp av egendomarna Säby, Bög, Knista och Väsby med underlydande fastigheter jämte annan mark för utökning av Järvafältet.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 96;

Nej — 41.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 512, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 83 ja och 127 nej, samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 179 ja och 168 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 90 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen å statten för överståthållarämbetet, i stället för det till avlöning åt exe-

kutionsbetjäningen i Stockholm upptagna belopp, 12,200 kronor, från och med år 1916 såsom bidrag till avlöning åt den under andre stadsfogden i Stockholm lydande exekutionsbetjäningen anvisar ett belopp av 21,000 kronor samt till följd därav från och med år 1916 höjer det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till överståthållarämbetet från 97,822 kronor med 8,800 kronor eller till 106,622 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren avslagit Kungl. Maj:ts föreliggande proposition.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 71.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 513, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 26 ja och 183 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 92 ja och 254 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 116 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må medgiva, att till bestridande av kostnader vid framlidna Hennes Maj:ts Änkedrottning Sofias och framlidna Hennes Kungl. Höghet Änkehertiginnans av Dalarna begravningar och vad därmed äger sammanhang må tagas i anspråk det å första huvudtiteln för innevarande år till Hennes Kungl. Höghet Änkehertiginnan av Dalarna anvisade anslag å 28,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat icke bifalla förevarande proposition.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 50.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 514, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 75 ja och 135 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 163 ja och 185 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 117 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att herr Erikssons i Grängesberg m. fl. ifrågavarande motion icke må av riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren i anledning av ifrågavarande motion beslutat,

dels att till envar värnpliktig, som enligt Kungl. Maj:ts brev till arméförvaltningen den 3 november 1914 inkallats för undergående av särskild reservbefälsutbildning, skall utbetalas förutom krigsavlönning och familjeunderstöd en ytterligare ersättning av 67 öre för dag under tjänstgöringstiden, dock att för den tid, sådan värnpliktig äger att tillgodoräkna sig avkortning å honom åliggande repetitionsövning, ingen ersättning må utgå;

dels ock för bestridande av ifrågavarande ersättning på extra stat för år 1916 under fjärde huvudtiteln bevilja ett förslagsanslag av 127,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1915 förskjuta för ändamålet erforderliga medel.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 51.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 515, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 55 ja och 155 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 140 ja och 206 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 118 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må medgiva, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar må tagas i anspråk ett belopp av 48,000 kronor som bidrag till bestridande av administrationskostnader under åren 1915 och 1916 för Sveriges landstormsföreningars centralförbunds överstyrelse jämte dess verkstäl-
lande utskott ävensom för till centralförbundet anslutna landstorms-
förbund och landstormsföreningar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att icke bifalla förevarande proposition.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 52.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 516, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 80 ja och 130 nej samt att båda kamrarnas sammanräk-
nade röster befunnits utgöra 164 ja och 182 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 38 punkten 1:o) föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att 3 § i förordningen om krigskonjunkturskatt skall erhålla följande lydelse:

3 §.

För inkomst, som i 2 § sägs, utgår krigskonjunkturskatt under villkor:

a) att samma inkomst enligt årets taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt överstiger medeltalet av motsvarande inkomster, sådana de blivit beräknade vid taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1913 och 1914;

b) att den skattskyldige under året för inkomst- och förmögenhetsskatt taxerats till belopp, som, efter avdrag av däri ingående förmögenhetsdel, uppgår till minst 15,000 kronor; samt

c) att därjämte, vad angår inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag, bolagets för inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst dels överstiger 5 procent av bolagets kapital, sådant det vid

taxeringen under året beräknats, och dels, beräknad i procent av bolagets kapital (inkomstprocenten), överstiger inkomstprocentens medeltal enligt de vid taxeringarna åren 1913 och 1914 gjorda uträkningar av procentens storlek; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att 3 § i nämnda förordning skall erhålla följande lydelse:

3 §.

För inkomst, som i 2 § sägs, utgår krigskonjunkturskatt under villkor:

a) att samma inkomst enligt årets taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt överstiger medeltalet av motsvarande inkomster, sådana de blivit beräknade vid taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1913 och 1914;

b) att den skattskyldige under året för inkomst- och förmögenhetsskatt taxerats till belopp, som, efter avdrag av däri ingående förmögenhetsdel, uppgår till minst 10,000 kronor; samt

c) att därjämte, vad angår inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag, bolagets för inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst dels överstiger 5 procent av bolagets kapital, sådant det vid taxeringen under året beräknats, och dels, beräknad i procent av bolagets kapital (inkomstprocenten), överstiger inkomstprocentens medeltal enligt de vid taxeringarna åren 1913 och 1914 gjorda uträkningar av procentens storlek.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 71;

Nej — 65.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 517, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 64 ja och 149 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 135 ja och 214 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 38 punkten 2:o) föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att 8 § i förordningen om krigskonjunkturskatt skall erhålla följande lydelse:

8 §.

Krigskonjunkturskatt utgår med tolv procent av merinkomstens taxerade belopp, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat, att 8 § i nämnda förordning skall erhålla följande lydelse:

8 §.

Krigskonjunkturskatt utgår med följande procent av merinkomstens taxerade belopp:

Inkomstgrupp kr.	Skatteprocent	Inkomstgrupp kr.	Skatteprocent
1,000— 4,900	12	100,000—119,900	15 ¹ / ₄
5,000— 9,900	12 ¹ / ₄	120,000—139,900	15 ¹ / ₂
10,000—14,900	12 ¹ / ₂	140,000—159,900	15 ³ / ₄
15,000—19,900	12 ³ / ₄	160,000—179,900	16
20,000—24,900	13	180,000—199,900	16 ¹ / ₄
25,000—29,900	13 ¹ / ₄	200,000—219,900	16 ¹ / ₂
30,000—34,900	13 ¹ / ₂	220,000—239,900	16 ³ / ₄
35,000—39,900	13 ³ / ₄	240,000—259,900	17
40,000—44,900	14	260,000—279,900	17 ¹ / ₄
45,000—49,900	14 ¹ / ₄	280,000—299,900	17 ¹ / ₂
50,000—59,900	14 ¹ / ₂	300,000—319,900	17 ³ / ₄
60,000—79,900	14 ³ / ₄	320,000 och däröver	18
80,000—99,900	15		

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 79;

Nej — 59.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 518, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 61 ja och 151 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 140 ja och 210 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av jordbruksutskottet i dess memorial nr 70 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må avslå såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren å extra stat för år 1916 anvisat ett anslag av 15,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån av skedd utredning rörande de på rekognitionsskogshemmanen och de under bruk skatteköpta hemmanen befintliga och förutvarande åbors och lägenhetsinnehavares rättigheter av Kungl. Maj:t användas till beredande av rätts-hjälp åt sådana obemedlade och mindre bemedlade åbor och lägenhetsinnehavare, vilkas anspråk på grund av förenämnda utredning och i övrigt förekommande omständigheter anses skäligen böra påkalla rättslig prövning inför domstol eller annan behörig myndighet.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 53.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 519, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 67 ja och 142 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 149 ja och 195 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av jordbruksutskottet i dess memorial nr 71 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den som, i likhet med första kammaren, vill, att riksdagen skall dels från och med år 1916 i den för domänstyrelsen gällande avlöningsstat uppföra ytterligare en första gradens tjänsteman med i statsrådsprotokollet angivna avlöningsförmåner samt tillika höja ej mindre anslagsposten till dylika tjänstemän med 4,000 kronor än även den i berörda stat uppförda anslagspost till arvoden åt amanuenser och biträden samt för byggnadsplaners granskning, flitpenningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare, vikariatsersättning samt tryckningskostnader från 43,700 kronor med 2,400 kronor till 46,100 kronor, till följd varav statens slutsumma kommer att höjas med tillhoppa 6,400 kronor och uppgå till 168,600 kronor;

dels godkänna de i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar i fråga om övriga kostnader för domänstyrelsen under år 1916;
dels godkänna följande avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal, att tillämpas från och med år 1916:

Avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
1 överjägmästare	4,000	3,200	7,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
5 " " " " "	20,000	16,000	36,000	
1 " " " " "	4,000	2,800	6,800	
5 " " " " "	20,000	14,000	34,000	
1 jägmästare	2,300	3,000	5,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 400 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 400 kronor.
12 " " " " "	27,600	36,000	63,600	
1 " " " " "	2,300	2,800	5,100	
18 " " " " "	41,400	50,400	91,800	
1 " " " " "	2,300	2,600	4,900	
10 " " " " "	23,000	26,000	49,000	
1 " " " " "	2,300	2,400	4,700	
6 " " " " "	13,800	14,400	28,200	
1 " " " " "	2,300	2,200	4,500	
9 " " " " "	20,700	19,800	40,500	
1 " " " " "	2,300	2,000	4,300	
46 " " " " "	105,800	92,000	197,800	
1 skogsingenjör	2,300	3,000	5,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor.
6 " " " " "	13,800	18,000	31,800	
1 " " " " "	2,300	2,800	5,100	
4 " " " " "	9,200	11,200	20,400	
1 " " " " "	2,300	2,600	4,900	
5 " " " " "	11,500	13,000	24,500	
1 biträdande skogsingenjör	1,800	2,400	4,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 100 kronor. Där bostadslägenhet saknas, utgår hyresersättning med 100 kronor.
4 " " " " " skogsingenjörer	7,200	9,600	16,800	
1 kronojägare	600	700	1,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 100 kronor. Där bostadslägenhet saknas, utgår hyresersättning med 100 kronor.
171 " " " " "	102,600	119,700	222,300	
1 " " " " "	600	600	1,200	
101 " " " " "	60,600	60,600	121,200	
1 " " " " "	600	500	1,100	
174 " " " " "	104,400	87,000	191,400	
1 tillsyningsman	600	700	1,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronor, efter ytterligare 5 år ävenledes med 100 kronor. Där bostadslägenhet saknas, utgår hyresersättning med 100 kronor.
56 tillsyningsmän	33,600	39,200	72,800	

	Summa.
<i>Respenningar.</i>	
5 överjägästare (å 1,300 kr.)	6,500 kr.
3 " (å 1,100 ")	3,300 "
4 " (å 1,000 ")	4,000 "
37 jägmästare (å 900 ")	33,300 "
3 " (å 800 ")	2,400 "
27 " (å 700 ")	18,900 "
27 " (å 600 ")	16,200 "
11 " (å 500 ")	5,500 "
2 " (å 400 ")	800 "
18 skogsingenjörer (å 900 ")	16,200 "
5 biträdande skogsingenjörer (å 600 kr.)	3,000 "
172 kronojägare (å 250 kr.)	43,000 "
70 " (å 200 ")	14,000 "
49 " (å 150 ")	7,350 "
88 " (å 100 ")	8,800 "
70 " (å 50 ")	3,500 "
57 tillsyningsmän (å 250 ")	14,250 "
	201,000
<i>Hysesersättning.</i>	
12 överjägästare för expeditjonslokal (å 400 kr.)	4,800 kr.
305 kronojägare (å 100 kr.)	30,500 "
57 tillsyningsmän (å 100 ")	5,700 "
	41,000
Summa	1,551,300

Innehar jägmästare eller kronojägare boställe, skall boställets uppekattade avkomst avgå å indelningshavarens lön. Därest åt jägmästare, skogsingenjör eller biträdande skogsingenjör upplåtes bostadslägenhet, skall han vidkännas avdrag å lönen, motsvarande skälig hyra;

dels förklara, att de villkor och bestämmelser, som nu gälla för åtnjutande av de i avlöningsstaten för skogsstaten för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner, skola vara gällande även i fråga om avlöningarna å den nya staten, därvid vad samma villkor och bestämmelser innehålla beträffande jägmästare skall äga tillämpning jämväl å skogsingenjör och biträdande skogsingenjör samt vad de innehålla beträffande kronojägare skall tillämpas även i fråga om tillsyningsman;

dels godkänna följande beräkningar i fråga om övriga kostnader för statens skogsdomäner under år 1916:

Ålderstillägg åt skogsstatens personal . . .	kr. 114,000
pensionering av skogsstatens personal. . .	» 65,000
egentliga förvaltningskostnader, därav minst 150,000 kronor till avdikningar å kronans skogar i de norrländska lä- nen och i Kopparbergs län.	» 7,019,900
	<hr/> kr. 7,198,900

Avgår anslag för tillsyn å
enskildas skogar i lapp-
markerna och Särna soc-
ken med Idre kapellag . . . kr. 170,000

Avgår anslag för tillsyn å
enskildas skogar i Väster-
bottens och Norrbottens
läns kustland . . . . . » 102,400 » 272,400 kr. 6,926,500;

dels godkänna de i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar i fråga om kostnaderna för statens jordbruksdomäner under år 1916; *dels ock* såsom driftkostnader under år 1916 för statens domäner *förslagsvis* beräkna ett belopp av 8,878,500 kronor, att utgå av domänfondens avkastning, röstar

Ja;

Den, det vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, beslutat att:

dels från och med år 1916 i den för domänstyrelsen gällande avlöningsstat uppföra ytterligare en första gradens tjänsteman med i statsrådsprotokollet angivna avlöningsförmåner samt tillika höja ej mindre anslagsposten till dylika tjänstemän med 4,000 kronor än även den i berörda stat uppförda anslagspost till arvoden åt amanuenser och biträden samt för byggnadsplaners granskning, flitpenningar åt extra tjänstemän och extra vaktmästare, vikariatsersättning samt tryckningskostnader från 43,700 kronor med 2,400 kronor till 46,100 kronor, till följd varav statens slutsumma kommer att höjas med tillhoppa 6,400 kronor och uppgå till 168,600 kronor;

dels godkänna de i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar i fråga om övriga kostnader för domänstyrelsen under år 1916;

dels godkänna följande avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal, att tillämpas från och med år 1916:

Avlöningsstat för skogsstatens ordinarie personal.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	
1 överjägmästare	4,000	3,200	7,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
5 »	20,000	16,000	36,000	
1 »	4,000	2,800	6,800	
5 »	20,000	14,000	34,000	
1 jägmästare	2,300	3,000	5,300	
17 »	39,100	51,000	90,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 400 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 400 kronor.
1 »	2,300	2,800	5,100	
23 »	52,900	64,400	117,300	
1 »	2,300	2,600	4,900	
11 »	25,300	28,600	53,900	
1 »	2,300	2,400	4,700	
6 »	13,800	14,400	28,200	
1 »	2,300	2,200	4,500	
9 »	20,700	19,800	40,500	
1 »	2,300	2,000	4,300	
46 »	105,800	92,000	197,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor.
1 skogsingenjör	2,300	2,600	4,900	
5 skogsingenjörer	11,500	13,000	24,500	
1 biträdande skogsingenjör	1,800	2,400	4,200	
4 » skogsingenjörer	7,200	9,600	16,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 5 år likaledes med 100 kronor samt efter än ytterligare 5 år ävenledes med 100 kronor. Där bostadslägenhet saknas, utgår hyresersättning med 100 kronor.
1 kronojägare	600	700	1,300	
201 »	120,600	140,700	261,300	
1 »	600	600	1,200	
101 »	60,600	60,600	121,200	
1 »	600	500	1,100	
174 »	104,400	87,000	191,400	
1 tillsyningsman	600	700	1,300	
26 tillsyningsmän	15,600	18,200	33,800	
<i>Respenningar.</i>				
5 överjägmästare (å 1,300 kr.)		6,500 kr.		
3 » (å 1,100 »)		3,300 »		
4 » (å 1,000 »)		4,000 »		

		Summa
44 jägmästare	(å 900 kr.)	39,600 kr.
7 »	(å 800 »)	5,600 »
27 »	(å 700 »)	18,900 »
27 »	(å 600 »)	16,200 »
11 »	(å 500 »)	5,500 »
2 »	(å 400 »)	800 »
6 skogsingenjörer	(å 900 »)	5,400 »
5 biträdande skogsingenjörer	(å 600 kr.)	3,000 »
202 kronojägare	(å 250 kr.)	50,500 »
70 »	(å 200 »)	14,000 »
49 »	(å 150 »)	7,350 »
88 »	(å 100 »)	8,800 »
70 »	(å 50 »)	3,500 »
27 tillsyningsmän	(å 250 kr.)	6,750 »
		199,700
<i>Hyresersättning.</i>		
12 överjägmästare för expeditiionslokal	(å 400 kr.)	4,800 kr.
335 kronojägare	(å 100 kr.)	33,500 »
27 tillsyningsmän	(å 100 kr.)	2,700 »
		41,000
	Summa	1,544,300

Innehar jägmästare eller kronojägare boställe, skall boställets uppskattade avkomst avgå å indelningshavarens lön. Därest åt jägmästare, skogsingenjör eller biträdande skogsingenjör upplåtes bostadslägenhet, skall han vidkännas avdrag å lönen, motsvarande skälig hyra.

dels förklara, att de villkor och bestämmelser, som nu gälla för åtnjutande av de i avlöningsstaten för skogsstaten för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningsförmåner, skola vara gällande även i fråga om avlöningarna å den nya staten, därvid vad samma villkor och bestämmelser innehålla beträffande jägmästare skall äga tillämpning jämväl å skogsingenjör och biträdande skogsingenjör samt vad de innehålla beträffande kronojägare skall tillämpas även i fråga om tillsyningsman;

dels godkänna följande beräkningar i fråga om övriga kostnader för statens skogsdomäner under år 1916:

Ålderstillägg åt skogsstatens personal	kr. 114,000
pensionering av skogsstatens personal	> 65,000
egentliga förvaltningskostnader, därav minst 150,000 kronor till avdikningar å kronans skogar i de norrländska lä- nen och i kopparbergs län	> 7,019,900
	<u>kr. 7,198,900</u>

Avgår anslag för tillsyn å
enskildas skogar i lapp-
markerna och Särna soc-
ken med Idre kapellag . . . . . kr. 170,000

Avgår anslag för tillsyn å
enskildas skogar i Väster-
bottens och Norrbottens
läns kustland . . . . . > 102,400 > 272,400 kr. 6,926,500;

dels godkänna de i statsrådsprotokollet gjorda beräkningar i frå-
ga om kostnaderna för statens jordbruksdomäner under år 1916;
dels ock såsom driftkostnader under år 1916 för statens domä-
ner *förslagsvis* beräkna ett belopp av 8,871,500 kronor, att utgå av
domänfondens avkastning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 43.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och
avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr
520, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstä-
des utfallit med 60 ja och 143 nej samt att båda kamrarnas samman-
räknade röster befunnits utgöra 149 ja och 186 nej, vadan beslut i
frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propo-
sitionen.

Anmälades och bordlades första särskilda utskottets memorial:

nr 5, med anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande
utskottets utlåtande nr 2 och 3 i anledning av dels Kungl. Maj:ts pro-
positioner nr 78 och 79 med förslag till lag om skyddskoppypning
m. m., dels ock med föranledande därav väckta motioner; samt

nr 6, angående avlöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning.

Vid föredragning av konstitutionsutskottets nästlidne dag bord-
lagda utlåtande nr 14, i anledning av väckt motion om ändrad ly-

delse av 21 § 2 mom. i förordningen om kommunalstyrelse på landet m. m., biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid föredragning av jordbruksutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 73, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande nr 67 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående grunder för upplåtelse av vissa kronan tillhöriga vattenfall och strömfäll m. m., ävensom två i ämnet väckta motioner, biföll första kammaren vad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid föredragning av andra särskilda utskottets sistlidne dag bordlagda memorial nr 5, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande särskilda utskottets nr 2 utlåtande nr 1 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslag), dels ock i anledning av samma proposition väckta motioner, biföll första kammaren vad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets den 18 och 19 i denna månad bordlagda utlåtande nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension m. m., biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 20 och 21 innevarande maj bordlagda utlåtande nr 55, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om talan i viss ordning angående rätt till strömfäll, dels ock i ämnet väckt motion. *Lagförslag om talan ang. rätt till strömfäll.*

Genom en den 27 april 1915 dagtecknad proposition, nr 184, som hänvisats till lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av de propositionen bifogade, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga ett framlagt förslag till lag om talan i viss ordning angående rätt till strömfäll.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehaft en i anledning av propositionen av friherre *Erik Palmstierna* inom andra kammaren väckt motion nr 241, vari hemställdes, att Kungl. Maj:ts proposition nr 184 icke måtte av riksdagen bifallas.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts proposition nr 184 icke måtte av riksdagen bifallas.

Lagförslag om
talan ang.
rätt till ström-
fall.
(Forts.)

Reservationer hade anförts

av herrar *Petersson* i Lidingö villastad, af *Ekenstam* och *Trana*, greve *Spens* samt herrar *Gustafsson* i Örebro och *Westman*, vilka ansett, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition bort av utskottet tillstyrkas; samt

av herrar *Gezelius* och *Dahl*, vilka likväl ej antytt sin mening.

Herr statsrådet *Hasselrot*: Herr talman, mina herrar! Att det för vår industri och därmed också för hela vårt land skulle vara till synnerlig fördel, om de svävande äganderättsförhållandena beträffande våra strömfall så snart som möjligt bleve klarlagda, torde vara uppenbart, och regeringen har genom förevarande förslag trott sig främja detta syfte.

Förslaget åsyftar att fastslå rätten till provokatorisk rättegång, emellan dels strandägare och skiftesdelägare och dels strandägare och kronan.

Vad det förra fallet angår, är jag av den meningen, att förevarande rätt redan nu i *allmänhet* förefinnes. Det har emellertid för konsekvensens skull befunnits lämpligt att här utsäga det, och detta har ansetts desto lämpligare, som våra underdomstolar i allmänhet torde visa obenägenhet emot att medgiva förekomsten av en dylik rätt, och i allt fall vederbörande intressenter sakna kännedom om den rätt, som lagen i detta avseende tillerkänner den. Lagutskottet tyckes vara av samma mening. Icke förty säger lagutskottet i tämligen irriterad ton, att det icke kan »vara riktigt att just nu öppna slussarna till ett allmänt procesande strandägare och skifteslag emellan och sålunda i stor utsträckning skjuta över uppgiften på lagskipningen». Jag förstår icke detta uttalande. Om strandägarna redan nu i allmänhet ha ifrågavarande rätt men sakna kännedom därom, kan det då vara så oriktigt att lämna dem den upplysning, varav de tydligen äro i behov?

Vad därefter angår den föreslagna rätten till fastställelsetalan mot kronan, säger utskottet, att utskottet icke kan »finna lämpligt eller av behovet påkallat att just vid en tid, då från kronans sida omfattande undersökningar blivit igångsatta för utredning av dess vattenrätt, ställa kronan i en särskild ogynn-sam undantagsställning i förevarande avseende, varigenom utredningens planmässiga gång skulle kunna på ett synnerligen obekvämt sätt störas». Häremot vill jag som min mening uttala, att farhågorna äro ogrundade, om man tager hänsyn dels till de utmärkt goda krafter, som för närvarande men kanske icke längre fram stå kronan till buds, och vidare till den punkt, vartill den igångsatta utredningen nu kommit.

Med avseende å denna utredning vill jag, utgående från att det för kammaren skall vara av intresse, be att få lämna följande meddelande. Enligt erhållna upplysningar har undersökningen

om kronans rätt till vattenfall numera slutförts beträffande alla strömfäll i Norrbottens län med undantag av de fall, som finnas i gränsloderna till Finland, vidare beträffande alla strömfäll i Västerbottens län samt i fråga om ett stort antal fall i Väster-norrlands, Jämtlands och Gävleborgs län; i avseende å sist-nämnda tre län beräknas undersökningen bliva färdig före den 1 oktober 1915. Beträffande Kopparbergs län har undersökning ägt rum endast med avseende på de större strömfällen, varemot frågan om rätt till mindre fall i allmänhet ännu icke varit föremål för utredning. Vad angår södra delarna av riket har man undersökt, huruvida strandfastigheter invid strömfäll övergått i enskild ägo genom skatteköp efter tillkomsten av kungl. brevet den 28 december 1822 samt därest detta varit förhållandet, om och på vilket sätt förbehåll enligt nyssnämnda författning gjorts i skatteköpebrev. Sistnämnda undersökning är dock icke avslutad. Vissa särskilda undersökningar hava därjämte verkställts beträffande fallen i Motala ström.

Lagförslag om
talan ang.
rätt till ström-
fall.
(Forts.)

Rättegång har å kronans vägnar anhängiggjorts beträffande ett trettiotal strömfäll. Av dessa rättegångar har en avgjorts av högsta domstolen till kronans förmån (angående Fällforsen i Pite älv), en till kronans förmån avgjorts av hovrätten genom utslag, som vunnit laga kraft (angående Porjusfallet i Lule älv), en förlikts, innan målet ännu prövats av något instans (Torpshammarsforsen i Gimån), några beträffande mindre fall avgjorts till kronans förmån genom häradsrätts utslag, som vunnit laga kraft, samt en (rörande Hissmoforsen i Indalsälven) likaledes slutligen avgjorts av häradsrätten, som ogillat kronans talan. Av övriga mål äro fem beroende på Kungl. Maj:ts prövning (angående Krängedeforsarna och Tännforsen i Indalsälven, Betseliforsen i Ume älv, Burlidsfallet i Bure älv och Kamlungefallet i Kalix älv); tolv ligga i hovrätten (angående Lanforsen, Bullerforsen och Tyttbofallet i Dalälven, Hagaströmsfallet i Gavleån, Hammarsforsen, Skärhällsforsen och Kaitstrupeforsen i Indalsälven, Fällforsen och Klabböleforsen i Ume älv, Storsandsforsen m. fl. fall i Vindelälven och Hedensforsarna i Lule älv); några mål hava ännu icke avgjorts av vederbörande häradsrätt (angående Nygårds- och Stallforsarna samt delar av Älvkarlebyfallen i Dalälven, Gideåbacksforsen i Gide älv, Sörfors och Norrfors i Ume älv, Liggaforsen och Kalakortje i Lule älv samt Myllykoski i Lina älv). Kronans talan har bifallits av underdomstolarna i ett av de mål, som äro beroende av Kungl. Maj:ts prövning och av häradsrätt i två av de i hovrätten liggande målen, i det ena av de sistnämnda dock endast delvis. I övrigt har kronans talan, såvida den kommit under prövning, ogillats.

Jag skall be att till sist få säga ett par ord vid sidan om saken. Jag har ju icke så länge haft rätt att deltaga i kam-marens förhandlingar, men redan långt innan jag det fick, plögade jag sitta däruppe på läktaren som en intresserad åhörare. Här-

Lagförslag om
 talan ang.
 rätt till ström-
 fall.
 (Forts.)

under har jag ju någon gång förnummit ööverlagda hetsiga ord. Sådana har jag däremot aldrig funnit i utskottens betänkanden, som alltid utmärkt sig för saklighet och hovsamhet. Jag var i min ungdom sekreterare i lagutskottet. Det första jag därvid fick lära var: fortiter in re, suaviter in modo. Denna regel är ju också mycket gammal, men det förefaller mig, som om lagutskottet eller rättare sagt dess vänsterhalva i detta sista betänkande kastat denna regel över bord. Jag skall som exempel härpå återgiva ett par uttryck, som däri förekomma. Där står bland annat, att det av Kungl. Maj:t föreslagna förfarande får »en rent av *odiös* karaktär», och vidare heter det: »Ur nu angivna synpunkter synes det icke heller kunna räknas såsom en förtjänst hos förslaget, utan framstår snarare som en *mannamån*» etc. Jag kan ju möjligen utgå ifrån att förekomsten av dessa uttryck beror därpå, att den ordinarie sekreteraren nödgats överlämna utarbetandet av betänkandet åt något bland sina unga biträden och att lagutskottet på grund av den nu rådande brådskan icke haft tillfälle att närmare granska förslaget. I varje fall vill jag icke nu i avskedets stund förorsaka någon bitterhet. Jag inskränker mig till att med all hovsamhet ifrågasätta, huruvida verkligen uttryck, sådana som de nu upplästa, kunna anses tillbörliga. Förslaget är icke mitt, utan Kungl. Maj:ts.

Herr af Ekenstam: Herr talman, mina herrar! Det må först vara mig tillåtet att med anledning av den erinran, som herr statsrådet nyss gjorde i avseende på lagutskottets betänkande och de uttryckssätt i motiveringen, som där förekomma, framhålla, att jag som reservant och även de övriga reservanterna ingalunda vill åtaga oss något ansvar för vad som yttrats i detta utlåtande. I lagutskottet är sedan gammalt praxis, att de som reservera sig så bestämt emot utskottets utlåtande, som här har skett från vår sida, icke i någon mån deltaga i justeringen eller granskningen beträffande de ordalag, som använts i betänkandet.

Efter denna förklaring tillåter jag mig att yrka bifall till den reservation, som är framlagd av herr Petersson i Lidingö villastad m. fl., vilka ansett att Kungl. Maj:ts förevarande proposition bort av utskottet tillstyrkas. Här kunde naturligtvis lämnas en ganska lång och vidlyftig motivering och framföras åtskilliga skäl, men de flesta av dessa, ha kanske många gånger förut blivit sagda, och tveklaktigt är, om något nytt skulle kunna framställas. Hur härmed än förhåller sig, tror jag, att herrarna skola vara mig tacksamma för att i detta riksdagens sista ögonblick icke behöva höra något vidare i frågan, allrahelst som jag alldeles avgjort tror, att det ämne, som detta utlåtande behandlar, i det stora hela är så diskuterat och omdebatterat, att det torde vara överflödigt med någon vidare debatt om hur denna fråga skall avgöras. I allmänhet har nog var och en redan fattat sin position och är beredd att i enlighet därmed avgiva sin röst.

Herr Alexanderson: Herr talman! Jag instämmer till fullo med herr af Ekenstam i den övertygelsen, att litet var har fattat position i ärendet, och det var icke heller min mening att vid detta tillfälle ingå på någon närmare utveckling av de skäl för avslag, som redan finnas framställda i utlåtandet. Jag skall icke heller nu göra det, men ett par ord i frågan skall jag be att få uttala, dels i anledning av herr statsrådets yttrande i dag och dels några ord, som jag ändå ansett lämpligt att yttra vid detta tillfälle.

Lagförslag om
talan ang.
rätt till ström-
fall.

(Forts.)

Herr af Ekenstam har med fullt fog frånsagt sig ansvaret för formuleringen av det utskottsutlåtande, mot vilket herr statsrådet nyss har riktat vissa anmärkningar. För min del skall jag ingalunda frändraga mig detta ansvar, och allra minst skall jag lägga det på någon av utskottets kanslitjänstemän, detta så mycket mindre, som jag är författare till detta utlåtande. Det är nog möjligt, att om de kungl. propositionerna till lagutskottet i högviktiga ärenden kommit i ett något tidigare stadium av riksdagen, så att det icke blivit nödvändigt, att i detta liksom i åtskilliga andra fall under de senaste nätterna efter kamrarnas förhandlingar avfatta de utskottsutlåtanden, som kansliet icke hade hunnit med, ett eller annat uttryck kunnat bliva varsammare avvägt, än vad fallet nu är. Jag vill emellertid bestämt hävda, att någon sådan karaktär, som herr statsrådet tillade de ifrågavarande uttrycken i utlåtandet, icke är att finna däri. Det har icke riktats några anmärkningar emot den anda, i vilken statsrådets åtgöranden i denna fråga äro gjorda. Det är endast sagt det, att från de synpunkter som utskottet för sin del har måst finna bestämmande för sin syn på denna fråga, kommer ett förfarande sådant som det förevarande att få en odiös karaktär, och faktiskt kommer det att utan skönjbar grund bereda vissa vattenrättsägare en bestämd fördel framför vissa andra vattenrättsägare.

Det är ju så, mina herrar, att den proposition, som här framlagts till riksdagens prövning utgör en arm, ringa splittra av den proposition, som först var tilltänkt, vars kärna utgjordes av det föreslagna preklusionsförfarandet. Rörande innebörden av det preklusionsförfarandet, rörande de verkningar, det skulle medföra, de synpunkter, som borde anläggas i fråga om rättens skiftande de olika intressenterna emellan, har av Kungl. Maj:ts lagråd riktats mot förslaget en så förkrossande kritik, att jag tror sällan en kunglig proposition varit utsatt för något dylikt. Även mot den del av det kungliga förslaget, som räddats uti förevarande proposition, har en nästan lika kraftig och enligt utskottets mening väl befogad kritik riktats, och vad särskilt angår den invändning, som herr statsrådet nyss upptog till bemötande, när han ansåg, att lagutskottet hade dåliga skäl för sin uppfattning, att å ena sidan fastställsetalan redan vore fullständigt och i tillräckligt stor utsträckning medgiven, och å den andra sidan, att ett förslag som det förevarande skulle

Lagförslag om
 talan ang.
 rätt till ström-
 fall.
 (Forts.)

föranleda processande i stor omfattning, utgör denna av utskottet uttalade farhåga icke någon av utskottet på egen hand framförd mening, utan är ett återgivande av och instämmande i vad en medlem av lagrådet, låt vara i försiktigare ordalag, redan uttalat.

Nu ber jag att få komma till den reflexionen, som nyss nämndes, och som redan framförts vid detta tillfälle. Ur viss synpunkt måste jag beklaga, att ett kungl. förslag, sådant som det förevarande, med denna preklusionsinnebörd blivit remitterat till lagrådet, men ur en viss annan synpunkt, och denna finner jag praktiskt viktigare, är jag regeringen tacksam, därför att den framlagt detta förslag under lagrådets bedömmande, och även därför att den låtit komma inför riksdagen den del, som här föreligger, tacksam därför, att enligt min övertygelse den oerhört svåra och invecklade lagstiftningsfråga, vattenrättslagstiftningen, som måste bli föremål för överläggning och arbete under en snar framtid, kan icke annat än främjas därav, att på förhand utmönstras vissa lösningar av delar av densamma, vartill man på en del andra håll satt den största lit, och vilka likväl såsom sagt måste anses omöjliga. Det kan icke annat än främja den slutliga endräkt, som dock måste framgå, därest man skall få bättre vattenrättsförhållanden, att man utmönstrar de överdrivna förhoppningar, som å ena sidan på det håll jag kan kalla vattenkraftskarlnas, och å andra sidan den yttersta vänsterns håll man velat fästa vid utgången av den nya lagstiftningen, att de förhoppningarna, säger jag, reduceras till uppnåeliga mått. Det är ett sådant steg som tagits genom denna proposition, och ur denna synpunkt anser jag regeringen tack värd för att den framlagt densamma. Jag yrkar emellertid bifall till utskottets förslag.

Herr Gezelius: Jag har jämte en annan av lagutskottets ledamöter reserverat mig i frågan utan angivet syfte, och jag skall be att få säga några ord om den uppfattning, som därvid för mig varit bestämmande.

Utskottets väsentliga skäl för dess avstyrkande av föreliggande proposition har jag icke kunnat uttolka annat än så, att man anser, att, då under förhanden varande förhållanden en uppfattning om själva rättsfrågan gjort sig gällande i vår högsta domstol, som avviker från den, vilken lagberedningen har angivit såsom den riktiga, man anser, att denna lagberedningens ståndpunkt bör vara bestämmande för en blivande lagstiftning samt att, med en ändrad lagstiftning på förevarande område, rättsförhållandena på grund av redan befintliga rättsfakta skulle komma att avdömas enligt andra grunder än de för närvarande tillämpade. Mot denna åskådning har jag ansett mig böra alldeles bestämt reagera. För en god rättsordning gäller även på sakrättsens område såsom regel, att en ny lagstiftning icke bör verka någon rubbning i de rättsföljder som enligt äldre lag äro förknippade

med de under dess bestånd inträffade rättsfakta. Jag kan icke heller tro, att det skulle vara en åskådning, som trängt igenom hos vårt folk, att man genom en förändrad lagstiftning på förevarande område har att motse en annan prövning av redan befintliga rättsfakta, och jag tror icke heller, att denna åskådning kommer att bli den bestämmande, då en ny lagstiftning skall slutgiltigt lösas på föreliggande område. Med min nu uttalade uppfattning erkänner jag givetvis, att särskilda förhållanden, icke minst den praktiska nödvändigheten, kan nödga till någon jämkning i den av mig från lagberedningen citerade rättsatsen, men det är en helt annan sak än vad lagutskottet här grundat sitt utlåtande på.

*Lagförslag om
talan ang.
rätt till ström-
fall.
(Forts.)*

Praktiskt sett förefaller det mig, som om utskottets skäl i övrigt icke skulle i fråga om förhållandena mellan enskilda intressen i den situation, som här beröres, hava givit såsom utslag ett avstyrkande av den kungliga propositionen. Det gäller såsom redan har framhållits — och för dem som satt sig in i frågan förefaller det alldeles klart — att denna lagändring praktiskt taget skulle få sin största betydelse i ett klarläggande av den redan gällande lagens innebörd, och den stora vinsten vore ökad trygghet för den avsedda regelns giltighet. Det är av så mycket större värde på detta fält, som tvister på ifrågavarande område ju gärna äro förenade med både synnerlig tidsutdräkt och dryga kostnader. Om man kunde för de intressen det här gäller få klart, att man kan få tvistefrågan sliten i här angiven ordning, vore en efterlängtdad förmån vunnit för våra vattenfalls utnyttjande. Och vilka vattenfall gäller det här i främsta rummet, praktiskt taget? Enligt den erfarenhet jag har och jag har haft anledning att sysselsätta mig rätt mycket härmed, skulle det få den största betydelse icke för våra stora strömfäll, i vilka storkapitalet är intresserat, utan för de relativt små. Atminstone i den trakt av vårt land som jag känner närmast till är det beklagligtvis vanligt, att i fråga om äganderättsförhållandena rörande många sådana strömfäll man icke äger visshet tillräckligt för att våga sig på ett utnyttjande av dem. Det är våra oeffterrätliga skiftesförhållanden från den tid, då dessa intressen icke beaktades, som nu visa sina verkningar. Och hur ter sig då detta mången gång i verkligheten? Jo, den ena intressenten, strandägaren med sina anspråk, och den andra, skiftesdelägarna med sina anspråk, de söka mången gång att förhindra ett utnyttjande på det sättet, att den som kan förekomma att rättsfrågan får en klar lösning ställer sig i en avvaktande ställning. Jag har sett exempel till och med, då den ene av dessa intressenter ställde sig till synes likgiltig även inför en direkt vidtagen besittningsåtgärd. Om jag tänker mig det fallet, att den strandägare, som anser sig vara i sin goda rätt att utnyttja vattenfallet vid sin strand, önskar antingen för egen del eller genom försäljning utnyttja det, så kan en skiftesdelägare förhindra honom att vinna nödig trygghet i äganderätten endast genom att ställa sig fullt

Lagförslag om
 talan ang.
 rätt till ström-
 fall.

(Forts.)

passiv. Det har under sådana förhållanden naturligtvis sina vanskligheter att på ett strömfalls exploaterande eller utbyggnads- nedläggna några kostnader.

Jag tror, liksom det uttalats från auktoritativt håll, att man i regel kan få rättsfrågan löst utan någon ändring i lagen. Men där det icke kan ske, där är det väsentligast eller oftast i sådana fall, där sådana metoder tillämpas, och jag frågar huruvida detta sätt att försöka hindra strömfalls utnyttjande är förtjänt av någon särskild hänsyn, när man skall bedöma den föreliggande frågan? De strömfall, varom jag talar och för vilka detta förfarande är kännbarast, äro dessa små strömfall, som eljest kunde utnyttjas i avlägsna orter för befolkningens egna intressen, för kraft, för belysning och sådana behov, som tränga sig allt mer igenom. Man vill icke gärna betala både strandägaren och skiftesdelägarne fulla värdet av vattenfallet. I fråga om stora vattenfall kan genom en enskild utredning i rättsfrågan vid köp från bägge intressenterna avtalas ett pris, som står i skäligt förhållande till de olika anspråkens befogenhet. Men praktiskt taget har detta ingen betydelse i fråga om små strömfall. Och den, som i likhet med mig haft tillfälle att se vilka svårigheter just denna osäkerhet om rätten till anspråkens prövande har vållat, tvekar icke att uttala sin anslutning till det kungl. förslaget, i vad det avser nu ifrågavarande intressens reglerande, strandägarens och skiftesdelägarnas rätt i fråga om sådana strömfall med vad därtill hör, som på grund av skifteshandlingarnas ofullständighet icke kan anses vara klarlagd.

Däremot har jag i fråga om den ifrågaställda rätten gent emot kronan ansett mig böra böja mig för den anmärkningen, att kronan icke är beredd att tillvarataga sina intressen, om genom en ändrad lagstiftning skulle vållas en ytterligare mängd rättegångar. I denna del lider förslaget måhända av, att det icke är fullständigt med nödiga åtgärders vidtagande för tillvaratagande av denna kronans rätt i eventuella rättegångar. De organ, som äro satta att bevaka kronans intressen såsom vattenfallsägare, äro redan under nuvarande förhållanden synnerligen hårt belastade.

En hemställan om ändring i avfattningen av förslaget med avseende på kronans ställning i dessa frågor skulle under riksdagens nuvarande skede vara värdelös, varför jag avslutar mitt inlägg utan något yrkande.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt förekomna yrkanden gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle avslå utskottets hemställan och bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Anmäldes och godkändes andra sammansatta stats- och lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 177, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet för vissa värnpliktiga att under år 1915 undergå landstörmsbefälsutbildning.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.35 e. m.

In fiden

A. v. Krusenstjerna.
